

DELAVNICA: KAKŠNI SO VZROKI IN REŠITVE NA IZZIVE S KATERIMI SE SOOČAMO NA PODEŽELJU NA PODROČJU DEMOGRAFSKIH SPREMEMB IN STANOVANJSKE PROBLEMATIKE

Namen delavnice je bil prepoznati izzive, s katerimi se danes srečujemo na podeželju, zlasti na področju demografskih sprememb in stanovanjske problematike. Udeleženci so skozi razpravo, izmenjavo izkušenj ter analizo trenutnega stanja poskušali najti ključne dejavnike, ki vplivajo na razvoj podeželskih območij, ter opredeliti, kako se ti izzivi odražajo v vsakdanjem življenju lokalnih skupnosti.

Najprej so udeleženci napisali in narisali, kaj za njih predstavlja podeželje in katere značilnosti cenijo v svojem bivalnem okolju. Ta razmišljanja so pomembna, saj poudarjajo osrednje vrednote, na katerih lahko temelji tudi prihodnja razvojna vizija posameznega območja.

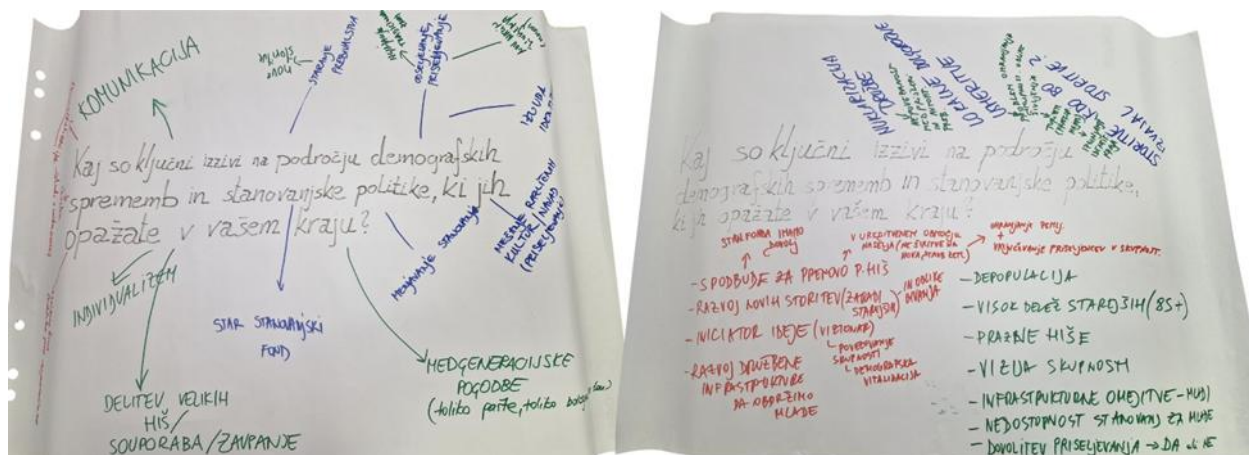

Udeleženci so kot najpomembnejše značilnosti podeželja poudarili naravo, mir in umirjeno življenje, ki omogoča kakovostno bivanje. Posebej izstopa povezanost med ljudmi, medsebojna pomoč ter občutek skupnosti, ki še vedno predstavlja temelj družbenega življenja na podeželju. Podeželje je prostor, kjer so skupna tradicionalna znanja, kulturna identiteta ter samooskrbnost. Ob tem so udeleženci opozorili tudi na dejstvo, da ima podeželje kljub številnim prednostim premalo izkoriščen razvojni potencial. Ugodnosti, kot so kakovost življenja, naravne danosti in bližina narave, pogosto niso dovolj prepoznane ali strateško podprte.

Ta razmišljanja so uvod za razumevanje izzivov, ki so jih udeleženci kasneje izpostavili. Zaznali so, da se vrednote, kot so mir, tradicija, povezanost in samooskrbnost, danes soočajo s pritiskom številnih demografskih in družbenih sprememb. Med njimi so posebej izpostavili depopulacijo, staranje prebivalstva, prazne hiše, infrastrukturne omejitve, nedostopnost stanovanj in individualizem. Izpostavljena je bila tudi potreba po jasnejši viziji in dolgoročnem načrtovanju z vključevanjem skupnosti.

Na tej podlagi so udeleženci v nadaljevanju poglobljeno analizirali razvojne izzive, ki pomembno oblikujejo življenje, kakovost bivanja in prihodnost podeželskih skupnosti. Na demografskem področju je posebej izrazit trend staranja prebivalstva, saj se povečuje delež starejših, vključno z zelo staro populacijo (nad 85 let), kar prinaša večje potrebe po ustreznih podpornih storitvah in prilagojenih oblikah bivanja. Hkrati se skupnosti soočajo z odseljevanjem mladih in zmanjševanjem števila mladih družin, kar vodi v depopulacijo, izgubo vitalnosti krajev ter slabšanje medgeneracijske povezanosti.

Znotraj teh demografskih sprememb se uveljavljajo tudi novi vzorci priseljevanja, ki prinašajo mešanje različnih kultur in navad. To od skupnosti zahteva dodatna prizadevanja na področju vključevanja, sobivanja ter ohranjanja lokalne identitete. Ob tem so udeleženci opozorili na postopno 'nuklearizacijo' družbe (družba se vedno bolj premika od razširjenih družin k manjšim, individualnim oblikam bivanja) in naraščanje individualizma, kar slabi tradicionalne oblike medsebojne podpore ter otežuje oblikovanje skupnostnih rešitev.

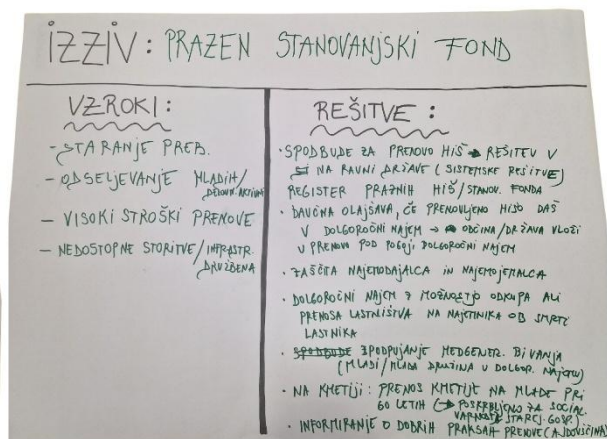
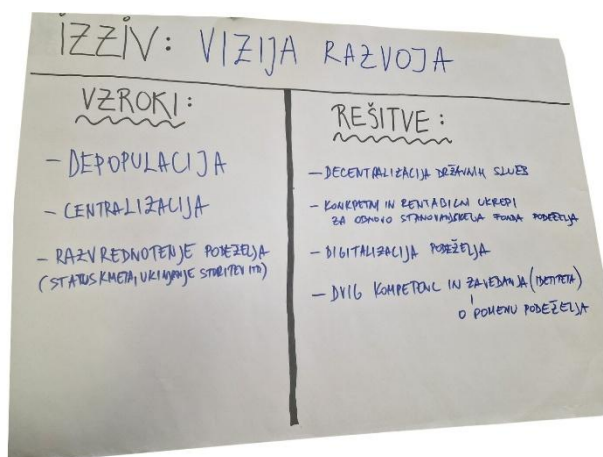
Na stanovanjskem področju se pojavlja večplastna problematika: velik delež starega in premalo izkoriščenega stanovanjskega fonda, izrazito število praznih hiš ter pomanjkanje dostopnih stanovanj za mlade. K neizkoriščenosti praznih objektov prispevajo neurejena lastniška razmerja, pomanjkanje investicijske zmogljivosti ter nezadostne spodbude za prenovo. Manjša naselja se hkrati soočajo z neustrezno infrastrukturo, kar dodatno zmanjšuje njihovo privlačnost za mlade družine in nove prebivalce. Odprto ostaja tudi vprašanje, v kolikšni meri lokalne skupnosti omogočajo in spodbujajo priseljevanje ter kakšno podporo ponujajo novim prebivalcem.

V razpravi so udeleženci natančneje opredelili ključne vzroke, ki vplivajo na razvojne omejitve podeželja. Med najpomembnejšimi je izstopala depopulacija, ki se odraža v vse manjšem številu prebivalcev in slabšanju starostne strukture. S tem je tesno povezana centralizacija, ki v zadnjih desetletjih usmerja zaposlitvene, izobraževalne in storitvene priložnosti v večja urbana središča, kar

zmanjšuje privlačnost podeželskih območij. Udeleženci so izpostavili tudi razvrednotenje pomena podeželja, ki se kaže v zmanjšani družbeni pozornosti in pomanjkanju strateških vlaganj.

Udeleženci so ob tem oblikovali nabor predlogov, ki bi lahko prispevali k dolgoročnemu izboljšanju razmer. Med ključnimi ukrepi so izpostavili decentralizacijo državnih služb, ukrepi za preno in oživitve stanovanjskega fonda, digitalizacijo podeželja ter dvig kompetenc in znanja o pomenu podeželja.

Med najizrazitejšimi težavami, ki vplivajo na bivalne razmere in razvoj podeželja, so udeleženci izpostavili obsežen prazen stanovanjski fond. Vzroki zanj so staranje prebivalstva, odseljevanje mladih, visoki stroški prenove, neurejena lastniška razmerja ter nedostopnost osnovnih storitev in infrastrukture. Posledica tega je stagnirajoč stanovanjski fond, ki zmanjšuje možnosti za privabljanje novih prebivalcev ter upočasnjuje razvoj skupnosti.

V razpravi so predlagali številne rešitve: sistemske spodbude za preno hiš, vzpostavitev registra praznih hiš, poenostavitev postopkov prenosa lastništva in dedovanja, spodbude za oddajo ali prodajo praznih hiš, razvoj dolgoročnih najemnih modelov, medgeneracijske bivanjske skupnosti ter lokalne posredovalnice za povezovanje lastnikov in iskalcev stanovanj.

Delavnice se je udeležilo deset predstavnikov Primorsko-notranjske in Obalno-kraške regije. Razpravo je vodila Tinkara Primožič (LAS Notranjska) ob strokovni podpori dr. Boštjana Kerblerja (Urbanistični inštitut Republike Slovenije). Skupaj smo oblikovali celovito sliko stanja, ki kaže, da se podeželje sooča z zahtevnimi izzivi, obenem pa ima številne prednosti in priložnosti, ki jih je mogoče aktivirati z lokalnim načrtovanjem »od spodaj navzgor«, sodelovanjem in zaupanjem v potencial lokalnih skupnosti.

Pripravila: Tinkara Primožič, RRA Zeleni kras – LAS Notranjska

Pivka, 21.11.2025